



SITNI VELEBITNI ZAPISI

PROJEKTI
OBILJEŽAVANJA ZNAČAJNIH DATUMA
DOGAĐANJA
IZ KULTURNE BAŠTINE
PREPORUKA ZA ČITANJE
NEKAD I SAD
PUBLIKACIJE



Tema broja:
Centar izvrsnosti Cerovačke špilje

Osoba glasnika: Ivan Gojtan

Javna ustanova „Park prirode Velebit“ uskoro započinje sa realizacijom 3 važna projekta sufinancirana sredstvima iz EU fondova. Kao projektni partner Ustanova sudjeluje u projektima „Adriaticaves“ i „ForBioEnergy“, dok je u projektu „Centar izvrsnosti Cerovačke špilje“ Ustanova nositelj projekta.

Centar izvrsnosti Cerovačke špilje

Projekt se provodi u okviru Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija 2014-2020“ u okviru Prioritetne osi 6 – Zaštita okoliša i održivost resursa. Specifični cilj Programa je povećanje atraktivnosti, edukativnog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine. Projekt je sufinanciran sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj. Ukupna vrijednost projekta je 62.627.830,30 HRK. Nositelj projekta je Javna ustanova Park prirode „Velebit“, a projektni partneri su Zadarska županija, Javna ustanova „Natura Jadera“, te Zagrebački speleološki savez. Projekt se provodi na području Parka prirode „Velebit“, u općini Gračac. Projekt „Centra izvrsnosti – Cerovačke špilje“ generirat će brojne ekonomske koristi lokalnoj zajednici, među kojima su: povećanje kvalitete života i BDP-a, jačanje gospodarske aktivnosti, povećanje vrednovanja i javne svijesti o vrijednostima kulturne i prirodne baštine, povećanje prihoda od poreza te stvaranje novog identiteta Parka prirode „Velebit“ i Općine Gračac. Trajanje projekta predviđeno je od travnja 2018. godine do kraja prosinca 2020. godine.

Ulaganja u „Centar izvrsnosti - Cerovačke špilje“ mogu se podijeliti u pet cjelina:

1) Centar za prihvata i informiranje posjetitelja obuhvaća 3 zone:

Zona A – Centar za posjetitelje, koji se sastoji od višenamjenske dvorane, caffè bar-a, izložbene dvorane, speleološkog centra (laboratorija i smještanih jedinica), uredskih prostora i uprave te prostora za učenje i druženje. Zona B – Odmorište s parkiralištem sadrži oko 100 parkirnih mjesta za automobile i autobuse, informacijski centar sa suvenirnicom te garderobu i sanitarne prostore za posjetitelje. Zona C sastoji se od višenamjenskog platoa na kojima je predviđena prodaja i prezentacija lokalnih proizvoda i suvenira.

2) Uređenje vanjskih šetnica obuhvaća 3 zone:

Zona D – „Amfiteatar“ – sastoji se od adrenalinskog parka i stijena za penjanje te male škole speleologije. Zona E – „Odmorište“ – urbana oprema za odmor i igru djece. Zona F – „Ulaz u špilje“ – formiranje javnog prostora na ulazu u Donju i Gornju špilju.

3) Izgradnja pješačkog prijelaza preko željezničke pruge Gračac-Knin zamišljena je kao vidikovac na mostu s promatračnicama ptica i krajolika.



4) Uređenje Cerovačkih špilja za turističko posjećivanje bit će obavljeno u dužini od oko 1300 m. Uređenje u zoni Donje špilje i Gornje špilje obuhvatit će izgradnju pješačkih staza, rekonstrukciju mostova, uređenje rasvjete te ulaznog prostora.



5) Implementacija elemenata interpretacije i edukacije u novoizgrađenoj i obnovljenoj posjetiteljskoj infrastrukturi predviđa razvoj suvremenih modela interpretacije prirodne baštine na području cjelokupnog obuhvata projekta. Navedeni sadržaji obuhvaćaju zonu interpretacije u špiljama, na mostu te na vanjskom i unutarnjem dijelu interpretacijskog centra.

Adriaticaves

Javna ustanova "Park prirode Velebit" partner je na projektu **Adriaticaves** kojeg u 85-postotnom iznosu sufinancira Europska Unija, odnosno Europski fond za regionalni razvoj. Projekt se provodi u okviru Programa međuregionalne suradnje INTERREG ADRION. Vremenski period realizacije projekta je predviđen za rok od 24 mjeseca – od 1. siječnja 2018. godine do 31. prosinca 2019. godine. Ukupan proračun projekta: 1.325.236,05 €. Proračun Javne ustanove "Park prirode Velebit": 122.779,56 €, od čega se iz Europskog fonda za regionalni razvoj sufinancira 104.362,62 €.

Područje Jadranskog i Jonskog mora (ADRION) razvijeno je turističko odredište sa karakterističnom ljetnom sezonalnošću posjećivanja te ograničenom ponudom turizma u ostatku godine, što ujedno predstavlja i glavni izazov projekta Adriaticaves. Iako navedeno područje karakterizira izražena sezonalnost, bogata prirodna, kulturna i povijesna baština predstavljaju potencijal za razvoj cjelogodišnjeg turizma. Glavni cilj projekta je utvrđivanje i promocija prirodne i arheološke baštine u špiljama kako bi se uspostavio cjelogodišnji turistički proizvod. Fokus projekta temelji se na održivom razvoju pristupačnih špilja, a navedeno će biti realizirano uspostavljanjem mreže turističkih špilja u području ADRION-a. Ostali ciljevi projekta su: zaštita krških područja i drugih špilja koje nisu otvorene za javnost te razvoj združene međunarodne platforme u području ADRION, koja bi uz implementaciju novih modela u održivom upravljanju turizmom djelovala kao pokretač razvoja područja i smanjivala sezonalnost turizma kroz promidžbu jedinstvenog prirodnog i kulturnog potencijala koji je moguće posjećivati tijekom cijele godine. Očekivani rezultati projekta su: razvoj brenda rute špilja „Adriaticaves“ – novog međunarodnog brenda za održivo turističko gospodarenje špiljama, izrada Povelje o špiljama - međunarodnog sporazuma koji će biti potpisan od strane ustanova koje upravljaju špiljama, te izrada međunarodnog Akcijskog plana u skladu sa Direktivom 92/42/EEC kako bi se osigurala zaštita staništa te uskladila turistička aktivnost u skladu sa Direktivom te europskim zakonodavstvom.

Robert Bogdanić

Forest bioenergy in the Protected Mediterranean areas (ForBioEnergy)

Javna ustanova "Park prirode Velebit" jedan je od osam partnera na projektu ForBioEnergy kojeg sufinancira Europska Unija, odnosno Europski fond za regionalni razvoj. Predviđeni rok provedbe projekta je 30 mjeseci – od 1. studenog 2016. godine do 30. travnja 2019. godine. Ukupan proračun projekta iznosi 2.048.847,50 €, dok je proračun Javne ustanove "Park prirode Velebit" 212.130 €, od čega se 180.480,50 € sufinancira iz Europskog fonda za regionalni razvoj.

Projekt se realizira u okviru Programa transnacionalne suradnje **INTERREG MEDITERRANEAN 2014. – 2020.** koji promiče suradnju i razmjenu iskustava među partnerima. U programu sudjeluje trinaest država mediteranskog područja. U sklopu programa INTERREG MED 2014.-2020., državama sudionicama na raspolaganju je ukupno 265 milijuna eura za transnacionalnu suradnju s ciljem jačanja kapaciteta za pametan i održiv rast, poticanje ekonomije s niskom razinom ugljika, razvoj energetske učinkovitosti, zaštitu i promicanje prirodnih i kulturnih resursa Mediteranskog područja, te razvoj multilateralnih institucionalnih okvira kako bi se zajedničkim rješenjima odgovorilo na zajedničke izazove. Prioritetna os programa je poticanje strategije niskog udjela ugljika i energetske učinkovitosti, dok je programski specifični cilj povećanje udjela lokalnih obnovljivih izvora u energetske strategijama i planovima na specifičnim mediteranskim područjima.

Projektne aktivnosti podijeljene su u 4 radna paketa – Upravljanje projektom, Komunikacija, Ispitivanje i Prenošenje. Svaki od navedenih radnih paketa sadrži propisane aktivnosti u sklopu kojih se izrađuju različiti radni materijali.

Radni paket 1 - Upravljanje projektom, podrazumijeva izradu smjernica za administrativna i financijska pitanja, plana rada i evaluacije, zapisnike sa sastanaka te srednjoročni izvještaj o procjeni.

Radni paket 2 – Komunikacija, obuhvaća dostavljanje plana komunikacije, izradu članaka, brošura, plakata i drugih promotivnih materijala te plasiranje informacija

medijima. Navedeni radni paket također služi za provođenje organizacije događaja, konferencija i sastanaka te doprinosi razmjeni informacija i koordinaciji aktivnosti komunikacije i kapitalizacije horizontalnih projekata.

Radni paket 3 – Testiranje, zamišljen je kao „srce projekta“, s obzirom na predviđene tehničke aktivnosti koje će doprinijeti dostizanju strateških ciljeva projekta.

Aktivnosti u sklopu radnog paketa 3 predviđaju:

- izradu osnovnog pregleda studijskih (pilot) područja,
 - analizu prepreka i potencijalnih rješenja za povećanu proizvodnju biomase u zaštićenim područjima,
 - geografsku identifikaciju i opis područja,
 - izradu sustava potpore u donošenja odluka (Decision Support System – DSS),
 - procjenu utjecaja povećanja korištenja biomase,
 - izradu akcijskog plana za novi regulatorni okvir i za postupak ishoda dozvola u svezi korištenja biomase u zaštićenim područjima,
 - izradu plana gospodarenja šumama za područje biomase,
 - izradu modela planiranja održivog šumsko-dravno-energetskog opskrbnog lanca,
- te izradu izvještaja o ispitivanju izvornog praćenja šumske biomase u zaštićenim područjima.

Radni paket 4 – Prenosjenje sastoji se od izrade plana aktivnosti prijenosa, izvještaja sa radionica i tečajeva, te izrade dva sporazuma: 1) Sporazum o Mapi puta za deblokiranje administrativnih prepreka te 2) Sporazum o integraciji pitanja o bioenergiji u strategijama/planovima u ruralnim područjima. Ciljevi projekta su poticanje proizvodnje bioenergije u zaštićenim područjima nudeći prekogranična rješenja za prevladavanje prepreka koje ometaju razvoj sektora, te planiranje modela za iskorištavanje punog potencijala biomase uz istodobnu zaštitu bioraznolikosti prirodnog područja.

Robert Bogdanić

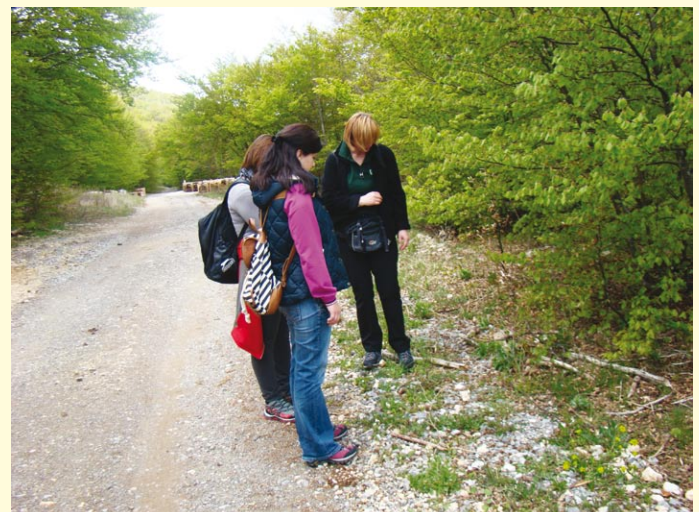
Obilježavanje 7. Tjedna botaničkih vrtova, arboretuma i botaničkih zbirki u Parku prirode „Velebit“

Javna ustanova „Park prirode Velebit“ se prigodnim aktivnostima pridružila manifestaciji obilježavanja 7. Tjedna botaničkih vrtova, arboretuma i botaničkih zbirki, od 08. do 14. svibnja.

Sva događanja su bila usmjerena na promociju Baških Oštarija i njihovih botaničkih vrijednosti. Povod tomu jest pojačana aktivnost Općine Karlobag, u posljednjih godinu dana, na turističkoj valorizaciji ovog dijela Parka prirode Velebit.



Vođenja su zamišljena na način da se obiđu različiti lokaliteti u Baškim Oštarijama, koji pokazuju veliku raznolikost staništa (šume, različiti travnjaci, vegetacija stijena, cret) na relativno malom prostoru.



Obilježavanja značajnih datuma

Odaziv zainteresiranih posjetitelja je bio odličan, za naše prilike raseljenog i opustošenog ličkog kraja. Bez potrebe izdvajanja bilo koga, ipak je važno naglasiti:

- Jedno vođenje je bilo rezervirano za djelatnike TZ Općine Karlobag i zaposlenike Općine Karlobag koji su uključeni u poslove turističke promidžbe Baških Oštarija. Ovo je bio primjer stvarne i praktične suradnje struke unutar sustava zaštićenih područja Republike Hrvatske i lokalne zajednice unutar zaštićenog područja, s ciljem zajedničkog rada na promociji jednog područja.
- Sudionici jednog vođenja su bili učenici prvog i drugog razreda šumarskog usmjerenja Srednje škole Otočac. Osim za dvoje učenika, za sve ostale to je bio prvi dolazak u Baške Oštarije, na planini uz koju žive „naslonjeni“.



I ova organizacija je pokazala kako su Baške Oštarije lokacija s velikim mogućnostima ponude pješačkih tura različitih sadržaja, duljina trajanja i težina, za najrazličitije dobne i kondicijske skupine posjetitelja, ali sve do jedne atraktivne i osobite. Ne manje važna je i činjenica da veliki interes posjetitelja postoji već sada, u stanju gotovo potpune izvornosti i netaknutosti područja.

Za Park prirode „Velebit“ od osobite je važnosti spoznaja da područje Baških Oštarija ima izuzetne kapacitete za razvoj botaničkog turizma.

Dan Parka prirode „Velebit“ (29. 5.), Dan zaštite prirode i Međunarodni dan biološke raznolikosti (22. 5.), Svjetski dan zaštite šuma (21. 3.)

Dan Parka, Dan zaštite prirode i Međunarodni dan biološke raznolikosti, te Tjedan parkova obilježili smo slijedećim aktivnostima: besplatnim vođenjem u Cerovačke špilje za učenike trećih razreda osnovne škole iz Gračaca, kao i Danom otvorenih vrata u Zavrtnici. U Gračacu smo održali predstavljanje projekta „Unapređenje sustava posjećivanja i interpretacije Cerovačkih špilja u Parku prirode Velebit“. Predavanje o rezultatima višegodišnjih mjerenja klimatskih faktora unutar Cerovačkih špilja tim povodom je održao voditelj istraživanja dr.sc. Neven Bočić.

Dan zaštite prirode i Međunarodni dan biološke raznolikosti ujedno smo obilježili zajedničkim predstavljanjem s ostalim hrvatskim zaštićenim područjima na cjelodnevnom edukativno-informativnom događanju za građane u Maksimiru. Događanje se održalo u organizaciji Ministarstva zaštite okoliša i energetike, Hrvatske agencije za okoliš i prirodu, Javne ustanova „Maksimir“ i Programa Ujedinjenih naroda za razvoj.



Povodom Svjetskog dana zaštite šuma održana je interaktivna prezentacija za učenike četvrtih razreda Osnovne škole „Dr. Jure Turić“ iz Gospića. Kroz zanimljivu prezentaciju djeci je približen značaj bioraznolikosti u Parku prirode „Velebit“.

Obilježavanja značajnih datuma **Događanja na Velebitu**



Park smo predstavili i na 7. Danu otvorenih vrata Hrvatskog šumarskog instituta u Jastrebarskom. Ovom prilikom Institut je posjetilo više od 1500 djece iz Zagreba, Karlovca, otoka Krka, Varaždina, Virovitice, Ozlja i Jastrebarskog.

Ivana Svetić



Izložba studentskih grafika „Tragom Vile Velebita“ u upravnoj zgradi Javne ustanove „Park prirode Velebit“

Kreativna znanstveno-stručna suradnja s opipljivim rezultatima

Suradnja Javne ustanove „Park prirode Velebit“ i Odjela za nastavničke studije u Gospiću Sveučilišta u Zadru počela je 2016. godine.

Znanstveno-istraživački rad, primjena postojećih i stjecanje novih znanja, važna je uloga u radu i postojanju svake ustanove koja skrbi o zaštićenom području. Istovremeno ova uloga nije toliko medijski istaknuta i širokoj javnosti interesantna na dnevnoj bazi.

Znanje obavezuje. Primjena znanja o prostoru kojim upravljamo, na i s kojim živimo, moralna je obaveza svakog svjesnog pojedinca, dionika prostora, a osobito onih koji donose utjecajne mjere i odluke. U tom duhu, suradnja spomenutih ustanova bila je sjajno iskustvo i primjena u praksi teorijski predviđenih mogućnosti.

U okviru kolegija Grafika 1, studentima profesorice izv. prof. dr. art. Ane Vivoda, u siječnju 2016. godine, stručna voditeljica JU „Park prirode Velebit“, dr. sc. Ana Brkljačić, održala je gostujuće predavanje naslova „Zaštićene biljne vrste Parka prirode Velebit“. Studenti su na ovaj način dobili nešto više informacija o florističkim osobitostima Velebita, a što im je koristilo za njihove obaveze i aktivnosti koje su bile sastavni dio kolegija Grafika 1.

Tri mjeseca kasnije, 22. travnja, u prigodi obilježavanja Dana planeta Zemlje, u upravnoj zgradi Javne ustanove „Park prirode Velebit“ otvorena je izložba studentskih grafika pod nazivom „Tragom Vile Velebita“.

U svibnju se pojavljujemo kao suradnici-organizatori aktivnosti povodom obilježavanja 6. Tjedna botaničkih vrtova, arboretuma i botaničkih zbirki.

Jedna od aktivnosti u ovom tjednu bila je likovno – botanička radionica pod nazivom „Cvjetni trag Velebita“ na kojoj su sudjelovali učenici trećeg (c) razreda Osnovne škole „Dr. Jure Turić“ iz Gospića. Učenici su pod stručnim vođenjem studenata druge godine i njihove profesorice izv. prof. dr. art. Ane Vivoda, u tehničkoj tuši crtali biljne vrste po uzoru na herbarizirane ogledne primjerke. Prije početka likovnog dijela radionice, dr.sc. Ana Brkljačić, učenicima je govorila o važnosti izrade crteža biljaka, uočavanju detalja i njihovu prikazivanju kroz crteže, kao i o herbariziranju i takvom čuvanju biljnih vrsta. Prije početka radionice, učenici su imali prigodu razgledati izložbu „Tragom Vile Velebita“ kroz koju ih je prigodno

Događanja na Velebitu

provela i o kojoj im je govorila jedna od studentica, ujedno i autorica grafika.

Na kraju radionice učenicima su podijeljena prigodna priznanja, napravljena je zajednička fotografija. Svi crteži su objavljeni na facebook stranici Parka prirode „Velebit“. Također u mjesecu svibnju, suradnja institucija se nastavlja predavanjem „Korištenje osobitosti zaštićenih područja u odgojno-obrazovnom radu nastavnika, primjer Parka prirode Velebit“ koje je dr. sc. Ana Brkljačić održala u dvorani upravne zgrade Javne ustanove „Park prirode Velebit“ u Gospiću, za studente treće godine, u okviru kolegija Metodika nastave prirode i društva II kojega vodi doc. dr. sc. Krešimir Žganec.



Tijekom 2017. godine naša suradnja je nastavljena i, čini mi se, dobila je novu dimenziju.

Krenuli smo s još jednim predavanjem. Ovom zgodom pod nazivom „Kroz Dabarske kukove – zapisi iz botaničkog dnevnika“. Profesorica, kolegij i predavačica – isti, samo studenti - slušači novi.

Profesorica Ana Vivoda nastavlja sa studentima vrijedno raditi cijelu godinu što je rezultiralo izradom grafičke mape pod nazivom „Velebitskim tragovima“. Riječ je o prvijencu ovakvog stvaralaštva na Odjelu za nastavničke studije u Gospiću.

Upriličena su dva važna kulturna događanja - promocije grafičke mape na Sveučilištu u Zadru (studeni 2017.) i u Gospiću (siječanj 2018.). Obje promocije su popraćene i izložbom studentskih grafika, što je bilo osobito zanimljivo budući nisu sve grafike mogle biti obuhvaćene u izdanju grafičke mape. Posebnu dimenziju spomenutim promocijama dao je nastup studentskog pjevačkog zbora „Degenija“ pod vodstvom zborovođe Tvrtka Sarića.

Povoljne vremenske prilike u listopadu, iskorištene su za organizaciju jednodnevne terenske nastave za studente iz Gospića (kolegiji ekologija i ilustracija) i njima pridružene studente Akademije primjenjenih umjetnosti iz Rijeke. Terenska nastava je održana na srednjem Velebitu, na lokalitetu Badanj u Baškim Oštarijama. Studenti su kroz stručno vođenje Ivane Svetić i Ane Brkljačić dobili informacije o prirodnoj i kulturnoj baštini Badnja, Baških Oštarija i Velebita u cjelini. Susreli su se s Vladom Prpićem – Prpom, čovjekom s izraženim umjetničkim sklonostima, rođenim u Baškim Oštarijama, koji danas živi u „jataru“ (kako naziva svoju kolibu utisnutu u badanjsku živu stijenu) i uz nju razvija svoj mikro-land-art.

Cijelu ovu priču, od početka do kraja, u svakom dijelu radnje, vrlo profesionalno, angažirano i nesebično podupirale su doc. dr. sc. Vesna Grahovac – Pražić i doc. dr. sc. Sanja Vrcić – Mataija. Uz profesionalni i ljudski iskorak koji je učinila izv. prof. dr. art. Ana Vivoda, za studente sudionike ove suradnje s pravom se može reći da su im se dogodile sretne okolnosti.



Pogled unatrag obuhvaća puno aktivnosti, pozitivne energije i opipljive rezultate. Obje institucije imaju razloga za zadovoljstvo. Sudionicima ostaje puno srce ljepote vidljive u sjaju oka pri spomenu na bilo koje od navedenih događanja. Dovoljno za sreću!

Ana Brkljačić

Događanja na Velebitu

O botaničkim vrtovima i botaničkom turizmu

Dana 05. srpnja 2017. godine, Javna ustanova „Park prirode Velebit“ bila je domaćin druženja posvećenog botanici, ali na malo drugačiji način.

Mr.sc. Biserka Juretić, voditeljica Botaničkog vrta Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i pročelnica Sekcije botaničkih vrtova, arboretuma i botaničkih zbirki Hrvatskog botaničkog društva, i dr.sc. Sanja Kovačić, stručna savjetnica u Botaničkom vrtu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, bile su naše gošće i održale predavanja:

BOTANIČKI VRTOVI JUČER, DANAS, SUTRA – trebamo li botaničke vrtove u 21. stoljeću? (mr.sc. Juretić Biserka)

BOTANIČKI TURIZAM – biljni svijet kao temeljni fenomen zaštićenog područja prirode (dr. sc. Kovačić Sanja). Osim djelatnika naše Ustanove, predavanja su došli poslušati i kolege iz velebitskih nacionalnih parkova „Paklenica“ i „Sjeverni Velebit“, te nekolicina zainteresiranih sugrađana. Tijekom i nakon predavanja razvila se interesantna diskusija, što ne iznenađuje s obzirom na životnost tema.



Velebit, botanički važno područje

Velebit je od davnina privlačio pažnju domaćih i stranih istraživača iz različitih prirodoslovnih područja. U povijesti botaničkih istraživanja Velebita zabilježena su imena uglednih intelektualaca, botaničara i prirodoslovaca iz Hrvatske (Ivo Horvat, Fran Kušan, Ljudevit Rossi, Ljudevit pl. Farkaš-Vukotinović, Stjepan Horvatić,

Sergej Forenbacher i mnogi drugi), ali i iz zemalja bližeg regionalnog okruženja poput Austrije, Mađarske, Italije, Češke. Spomenimo se mađarskih botaničara Arpada von Degena, J.B. Kumerlea, Paula Kitaibela, Vincze von Borbas, austrijskih botaničara Augusta von Hayeka i Franza Waldstein-Wartenberga, te češkog botaničara Franza A. Waldsteina.

Na sjevernom dijelu Velebita, u neposrednoj blizini planinarskog doma na Zavižanu, od 1967. godine, postoji uređen botanički vrt. Osnovan je na inicijativu dr. Frana Kušana, profesora na Farmaceutsko-biokemijskom fakultetu u Zagrebu. Do 1999. godine o vrtu su skrbrili djelatnici Šumarije Krasno nakon čega prelazi u sastav, tada osnovanog, Nacionalnog parka „Sjeverni Velebit“.

U Hrvatskoj su danas ustanovljena 94 botanički važna područja s ukupnom površinom od 9543 km² ili 16,86% kopnenog državnog teritorija. Površinom od 2067 km² Velebit čini njihov najveći dio.

Uspostavljanje oglednih botaničkih ploha na Velebitu

Nakon predavanja, s našim gošćama smo se zaputili u Baške Oštarije na terenski dio druženja. Posjetili smo lokalitete koje Javna ustanova „Park prirode Velebit“ ima namjeru urediti kao ogledne botaničke plohe dostupne javnosti na uvid samostalno i uz stručnu pratnju. Na ovaj način bismo krenuli u proces sustavnog educiranja javnosti o vrijednostima biljnog svijeta Velebita, koji prema raspoloživim podacima čini oko 1850 biljnih vrsta, među kojima su brojne endemične (79), ugrožene ili zaštićene.

Dobro je znati

Za kraj podsjetimo da je Gospić rodni grad Vale Vouka (Gospić, 21. veljače 1886. – Zagreb, 27. studeni 1962.), botaničara koji potječe iz obitelji farmaceuta, porijeklom iz Slovenije.

Maturirao je na gospičkoj gimnaziji 1909. godine, a diplomirao i doktorirao u Beču.

Od 1913. do 1956. uz kraći prekid za vrijeme Drugog svjetskog rata, bio je profesor anatomije i fiziologije na Sveučilištu u Zagrebu te upravitelj Botaničkog zavoda i vrta. Pridonio je osnivanju Oceanografskog instituta u Splitu 1930., obnovi Instituta za biologiju mora u Rovinju i Dubrovniku te je organizirao arboretum u Trstenu. Bio je članom JAZU-a od 1920. godine.

Valetov rođak, Valentin Vouk, otvorio je prvu ljekarnu u Lici 1865. godine.

Ana Brkljačić

Volonterski programi u Parku prirode „Velebit“ – akcija čišćenja povijesne ceste „Terezijane“ na Baškim Oštarijama

U hrvatskim zaštićenim područjima počelo se sa aktivnim razvijanjem i provođenjem volonterskih programa. Rezultat je to Programa razvoja volonterskih programa u Parkovima Hrvatske provedenog kroz NIP projekt. U sklopu programa izrađene su internetske stranice (<http://volonteri.parkovihrvatske.hr/hr/>) na kojima se mogu dobiti sve neophodne informacije o raznim volonterskim programima koji se nude u hrvatskim nacionalnim i parkovima prirode.

Uz uvid u preglednu listu dostupnih programa po parkovima, volonteri putem ovog portala mogu rezervirati termin i prijaviti se za volontiranje na željeni program. Sve veći broj naših građana zainteresirano je za ovaj način provođenja svog slobodnog vremena gdje, osim što rade koristan posao, ujedno upoznaju pojedini kraj kao i zanimljive ljude sličnih interesa.



Uz pomoć volontera iz raznih krajeva Hrvatske, u Parku prirode „Velebit“ je u dva navrata (rujan 2016. i travanj 2017. godine) uređen dio povijesne ceste „Terezijane“ na dionici od Baških Oštarija do vidikovca iznad sela Konjsko. Radilo se na uređivanju i čišćenju staze od zaraštanja, uklanjanju grmlja uz stazu, podrezivanju grana. Terezijana je izgrađena davne 1786. godine po nalogu austrijskog cara Josipa II radi boljeg putničkog i trgovačkog povezivanja Gospića i Karlobaga. Zamijenila je tako postojeću, već zastarjelu, Karolinsku cestu. Ime je dobila po carici Mariji Tereziji.

Na inicijativu Javne ustanove „Park prirode Velebit“, a Od-

lukom Ministarstva kulture Republike Hrvatske iz 2007. godine, Terezijana je proglašena kulturnim dobrom. Ovim putem se još jednom zahvaljujemo našim vrijednim volonterima koji su pridonijeli da se očuva ovo kulturno dobro, te da se budućim posjetiteljima ovog prostora omogući lakši i sigurniji prolaz.

Ivana Svetić

Nove interpretacijske table Parka prirode „Velebit“

Tijekom 2017. godine Javna ustanova „Park prirode Velebit“ radila je na izradi novih interpretacijskih tabli na poučnoj stazi „Terezijani“ kako bi se izmjenile stare, već dotrajale table. Nove table su vizualno izmijenjene sukladno novom sustavu signalizacije u zaštićenim područjima.

Budući da su Baške Oštarije jedno od atraktivnijih i posjećenijih velebitskih naselja, pokazala se potreba za postavljanjem interpretacijskih tabli na još nekoliko lokaliteta. Vođeni idejom da posjetiteljima najrazličitijih interesa i dobnih skupina na najbolji način približimo vrijednosti područja koje posjećuju, odlučili smo se za tematsko predstavljanje florističkih osobitosti kojima ovo područje obiluje uključujući lokalitete Tanku kosu, Prpić polje, Stupačinovo...

Interpretacijske table su se postavile i na odmorištu Kubus (Baške Oštarije) koje je mjesto zaustavljanja mnogim turistima u sezoni, kao i na odmorištu ispod prijevoja Prezid. Također su zbog dotrajalosti zamijenjene table na poučnoj stazi „Kudin most“.

Ivana Svetić



Iz kulturne baštine

Majstorska cesta (Sv. Rok - Mali Alan - Obrovac)

Majstorska cesta je izgrađena 1832. godine, a gradio ju je poznati graditelj velebitskih cesta Josip Kajetan Knežić. Ime ceste vuče porijeklo od njemačke riječi Meisterstück koja znači ogledno djelo, remek-djelo. Naime, način na koji je Knežić proveo trasu po strmoj velebitskoj padini s brojnim serpentinama između klisura i kukova, u to je vrijeme predstavljao veliki napredak u cestogradnji. Maksimalni nagib ceste iznosio je do 5,5% što je u skladu sa suvremenim propisima za gradnju prometnica. Također je u ono vrijeme bila suvremena jer je kolnik imao kamenu podlogu, tarac, veliko rubno kamenje, masivne potporne zidove, dobru odvodnju kolnika i objekte ispod trupa ceste (mostove). Veliku zaslugu za izgradnju kroz nepovoljne uvjete velebitskog krša imalo je lokalno stanovništvo koje je svojim radom znatno pridonijelo ostvarenju tog neospornog tehničkog pothvata. Po njoj se osim trgovačkog, odvijao i poštanski promet između Beča i Zadra.

Četiri kilometra cestom ispod Tulovih greda, na lokalitetu Podprag, podignuto je nekoliko javnih zgrada (cestarska kuća s putničkom sobom, lugarnica, oružana postaja,

gostionica, crkva i župni stan), tako da je uz nekoliko već postojećih kuća tamošnjih žitelja nastalo malo naselje. Među njima se posebno isticala crkva Sv. Frane, podignuta u spomen gradnje ceste.

Uz ovu cestu još uvijek stoji nekoliko zanimljivih spomenika iz vremena njene izgradnje i prvih godina prometovanja.

Zbog svega navedenog Majstorska cesta je 2007.g. zaštićena kao kulturno dobro.

Ivana Svetić



Knjiga „Lika i velebitsko primorje u hrvatskoj književnosti“ koju su priredile Ana Lemić i Jasminka Brala-Mudrovčić izašla je iz tiska u 2017. godini. Priređivačice su, kako same kažu u predgovoru knjige, željele skupiti u jednoj knjizi sve što je Lika dala zavičajnoj i hrvatskoj književnosti, od samih početaka pa do suvremenosti. Književnim djelima Ličana dodana su djela i svih ostalih hrvatskih pisaca koje je nadahnula Lika, Velebit ili Jadran pod njime.

U ovoj knjizi su se tako našli velikani naše književnosti, ali i oni koji tek pokušavaju pisanom riječju obogatiti ličku umjetnost. Preko 250 autora zastupljenih u knjizi govori o velikom značaju, ali i udjelu Like u hrvatskoj književnosti.

Ova knjiga je rezultat zajedničke misli priređivačica o Velebitu kao simbolu ujedinjavanja hrvatskog prostora s čijih visina se vide Lika i velebitsko primorje.

Velebit kao mitska hrvatska planina oduvijek je bio tema u hrvatskoj književnosti. Svojom ljepotom oduševljavao je mnoge posjetitelje, pustolove, znanstvenike, planinare. Bogatstvo flore i faune, te blizina mora čine Velebit atraktivnim turističkim odredištem. Mnogi ovdje nalaze duhovni mir i spokoj. Drugi osvajaju goleti i stijene. Znanstvenicima je Velebit nadahnuće za istraživački rad, a književnicima za kreativno stvaralaštvo u pisanju romana, drama, pjesama, putopisa, memoarskih zapisa...

Velebitsko primorje i Lika nadahnuli su također slikare, skladatelje, graditelje i druge u njihovu radu i stvaranju. Jedna od vrijednosti ove knjige jest veliki broj ulomaka iz listova i časopisa koji su se izdavali u Hrvatskoj u obuhvaćenom velikom vremenskom rasponu od gotovo tisuću godina.

Ivana Svetić



Ivan Gojtan

(Požega, 1869. – Zagreb, 1939.), pravnik i književnik.

Školovao se u Dalju, Osijeku, Beču, a u Zagrebu je završio pravo. Prevodio je ruske klasike i aktivno se bavio novinarstvom.

Od 1902. godine živio je i radio kao odvjetnik u Gospiću. Kao veliki ljubitelj prirode i Velebita bio je zaslužan za razvoj planinarstva u Lici. Godine 1912. oživljava rad podružnice „Visočica“ u Gospiću i postaje njen predsjednik, te na toj dužnosti ostaje sve do smrti.

Pred prvi svjetski rat vlastitim sredstvima uređuje stazu i vidikovac do vrha Oštre, nedaleko Gospića. Podno njemu najdražeg velebitskog vrha, Visočice, izgradio je planinarski dom koji je otvoren 1929. godine te odmah prozvan Gojtanovim domom. Godine 1925. otkupljuje od ličke željeznice dvije zgrade u Cerovcu nedaleko od Gračaca i poklanja ih planinarskoj podružnici u Gospiću. Jedna od njih je pretvorena u planinarski dom i to je bio do tada jedini planinarski objekt u jugoistočnom dijelu Velebita. Također je inicijator izgradnje planinarskog skloništa na Dušicama pod Svetim Brdom koji je otvoren 1927. godine. Inicijator je izgradnje i drugih objekata na Velebitu poput skloništa na Strugama i na Solilu.

Autor je mnoštva fotografija ličkih planina, inicijator je uređenja bezbroj planinarskih staza po Velebitu, organizator mnogobrojnih planinarskih izleta...

Za velike zasluge što ih je stekao u hrvatskom planinarstvu Hrvatsko planinarsko društvo Središnjica u Zagrebu izabralo ga je godine 1924. začasnim članom prilikom proslave svoje 50-godišnjice.

Gojtan je bio član mnogih društava, među kojima i Družbe „Braća Hrvatskoga Zmaja“ gdje je nosio ime „Zmaj Velebitski“.

Ivana Svetić



Nekad i sad

Iz foto-albuma obitelji Jurjević – stanovi na Dušicama

Fotografije su nastale drugom sredinom prošlog stoljeća. Ovim putem zahvaljujemo gospodi Željku i Kuzmanu Jurjević iz Kruševa na ustupljenim fotografijama.



Za sve dodatne informacije stojimo Vam na raspolaganju.

Javna ustanova «Park prirode Velebit», Kaniža gospićka 4b, 53000 Gospić
tel. +385 53 560 455; velebit@pp-velebit.hr; www.pp-velebit.hr

Glasnik su za vas pripremili: Ana Brkljačić, Robert Bogdanić, Ivana Svetić

Fotografije: arhiv JU „Park prirode Velebit“, Ana Brkljačić, Kuzman Jurjević, Željko Jurjević, Ivan Petry, Ivana Svetić,
Mario Šaban, Josip Tomaić / Urednica: Ivana Svetić / Priprema: Čaba Pinter

Godina izdavanja: 2018. / Izdavač: JU „Park prirode Velebit“ / Za izdavača: Ivana Maras